

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Mgr. Davida Hipšra a soudců JUDr. Tomáše Foltase a JUDr. Pavla Molka v právní věci žalobce: **A. Ž.,** proti žalovanému: **Vězeňská služba České republiky, Generální ředitelství Vězeňské služby,** se sídlem Soudní 1672/1a, Praha 4, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 31. 10. 2017, č. j. 3 A 146/2017 – 28,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I.

[1] Žalobce podal k Městskému soudu v Praze žalobu na ochranu před nezákonným zásahem správního orgánu, jenž měl spočívat ve skutečnosti, že jej orgány Vězeňské služby České republiky dne 26. 9. 2017, při eskortování z věznice Mírov do věznice Praha – Pankrác, podrobily nezákonné aplikaci donucovacích prostředků. Současně požádal o přiznání osvobození od soudních poplatků.

[2] Městský soud žalobce vyzval usnesením ze dne 11. 10. 2017, č. j. 3 A 146/2017 – 8, aby ve lhůtě 14 dnů od doručení tohoto usnesení doložil své sociální a majetkové poměry. Za tímto účelem mu současně zaslal k vyplnění formulář *Prohlášení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech pro osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce*.

[3] Žalobce v prohlášení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech uvedl, že pracovní poměr nemůže uzavřít z důvodu nemožnosti uzavřít řádnou pracovní smlouvu. Dále uvedl, že nevlastní žádný majetek, pobírá pouze sociální kapesné ve výši 100 Kč měsíčně. Zároveň má nesplacené závazky v celkové výši 294.428 Kč.

[4] Městský soud v záhlaví označeným usnesením žádost stěžovatele o osvobození od soudních poplatků zamítl. Městský soud s odkazem na judikaturu Nejvyššího správního soudu (rozsudek ze dne 3. 2. 2010, č. j. 3 As 28/2009 - 147), jakož i Nejvyššího soudu (usnesení ze dne 25. 6. 2014, sp. zn. 30 Cdo 1589/2014) uvedl, že při rozhodování o osvobození od soudního poplatku není rozhodným kritériem pouhá objektivní nemajetnost, ale je nutno posoudit možnosti účastníka řízení opatřit si prostředky na úhradu soudních poplatků. Nelze zohlednit nemajetnost, která je důsledkem skutečnosti, že žadatel nepracuje z vlastního rozhodnutí. Městský soud dále odkázal na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 5. 2016, sp. zn. 30 Cdo 3877/2014, ve kterém soud přímo ve vztahu k žalobci konstatoval, že uvedený závěr platí obdobně pro práci ve výkonu trestu odnětí svobody. Podle městského soudu by bylo v rozporu se smyslem institutu osvobození od soudních poplatků, aby byla zohledňována nemajetnost žalobce, pokud z vlastního rozhodnutí odmítá vykonávat činnost, z níž by mu mohl plynout příjem. Podle městského soudu není rozhodné, že lze předpokládat, že případný výdělek by nebyl dostatečný pro úhradu poplatku, neboť podstatné je jeho svobodné rozhodnutí vyloučit z majetkových poměrů příjmovou složku, jíž může objektivně dosahovat. Závěrem městský soud upozornil, že podle Nejvyššího soudu žalobce zcela zjevně opakovaně zneužívá svého práva na přístup k soudu (rozsudek ze dne 18. 2. 2015, sp. zn. 30 Cdo 2681/2014).

II.

[5] Proti tomuto usnesení podal žalobce (dále jen „stěžovatel“) v zákonné lhůtě kasační stížnost. Podle něj by rozhodujícím faktorem měla být objektivní situace stěžovatele, tj. jeho nezaměstnanost a nemajetnost, nikoliv hypotetické úvahy soudu. Stěžovatel je kdykoliv připraven uzavřít řádný pracovněprávní vztah, avšak Vězeňská služba ČR toto v rozporu s platnými právními předpisy odmítá. Zaplacení soudního poplatku je pro stěžovatele překážkou pro přístup k soudní ochraně. Stěžovatel dále polemizoval s rozhodovací činností soudů a dovozoval porušení Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Z uvedených důvodů navrhl, aby Nejvyšší správní soud napadené usnesení městského soudu zrušil.

III.

[6] Nejvyšší správní soud na úvod konstatuje, že nepožadoval zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost, jelikož povinnost zaplatit poplatek má stěžovatel jen tehdy, směřuje-li jeho kasační stížnost proti rozhodnutí městského soudu o návrhu ve věci samé či o jiném návrhu, jehož podání je spojeno s poplatkovou povinností (viz usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 - 19, bod 27, publ. pod č. 3271/2015 Sb. NSS). V nyní souzené věci se ze stejných důvodů neuplatní ani § 105 odst. 2 s. ř. s. o povinném zastoupení advokátem (viz shora zmiňované usnesení rozšířeného senátu, konkrétně jeho bod 29); Nejvyšší správní soud proto stěžovatele nevyzýval k doložení povinného zastoupení.

[7] Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3, 4 s. ř. s.).

[8] Kasační stížnost není důvodná.

[9] Podstatou kasační stížnosti je nesouhlas stěžovatele s posouzením právní otázky splnění zákonných podmínek pro přiznání osvobození od soudních poplatků ze strany městského soudu.

[10] Individuální osvobození od soudních poplatků je procesní institut, jehož účelem je zejména ochrana účastníka, který se nachází v tíživých poměrech, před nepřiměřeně tvrdým dopadem zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů. Podle § 36 odst. 3 s. ř. s. „[ú]*častník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne.*“ Účastníkovi lze přiznat osvobození od soudních poplatků, odůvodňují-li to jeho poměry, a to zcela nebo zčásti. Žadatel je přitom povinen soudu prokázat věrohodným způsobem své majetkové a sociální poměry.

[11] V prohlášení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech pro osvobození od soudních poplatků stěžovatel uvedl, že pracovní vztah nemůže uzavřít z důvodu nemožnosti uzavřít řádnou pracovní smlouvu (z důvodu jeho nesouhlasu s právní úpravou zaměstnávání osob ve výkonu trestu). V potvrzení dále uvedl, že nevlastní žádný majetek, pobírá pouze sociální kapesné ve výši 100 Kč měsíčně.

[12] Podle ustálené judikatury Nejvyššího správního soudu při rozhodování o osvobození od soudních poplatků musí správní soud přihlížet k celkovým majetkovým poměrům žadatele, k výši soudního poplatku, k nákladům, které si pravděpodobně vyžádá dokazování, k povaze uplatněného nároku a k dalším obdobným okolnostem. Při hodnocení majetkových poměrů žadatele je třeba přihlédnout nejen k výši jeho příjmů a množství disponibilních finančních prostředků, ale též k jeho možnosti si tyto prostředky opatřit. Rozhodnutí o žádosti pak musí vždy vycházet z konkrétního posouzení naplnění výše uvedených podmínek a musí odpovídat tomu, aby žadateli nebylo jen pro jeho majetkové a sociální poměry znemožněno uplatňovat nebo bránit své právo. Osvobození od soudních poplatků je proto možno přiznat pouze osobě, která objektivně není schopna soudní poplatek zaplatit a nemá jinou možnost, jak se domoci svých práv než cestou soudního řízení. Vždy je však nutno přihlížet i ke konkrétním možnostem žadatele finanční prostředky si opatřit (rozsudky ze dne 3. 2. 2010, č. j. 3 As 28/2009 – 147, ze dne 21. 6. 2013, č. j. 5 As 33/2013 – 13, či ze dne 10. 4. 2017, č. j. 7 As 85/2017 – 15). Citované závěry byly rovněž aprobovány Ústavním soudem (viz např. usnesení Ústavního soudu ze dne 3. 2. 2016, sp. zn. I. ÚS 311/16, dostupné tak jako ostatní zde uvedená rozhodnutí Ústavního soudu z http://nalus.usoud.cz/). Obdobně Nejvyšší soud ve své judikatuře setrvale uvádí, že „[o]*svobození od soudních poplatků odůvodňují poměry žadatele zpravidla tehdy, nemohl-li by platit náklady bez ohrožení výživy vlastní a výživy osob, k nimž má podle zákona vyživovací povinnost. I když je věcí osobního rozhodnutí každého, zda hodlá pracovat, nemůže být zohledněna nemajetnost jako důsledek skutečnosti, že nepracuje z vlastního rozhodnutí. Nebrání-li proto žadateli o osvobození od soudních poplatků v práci nebo v jiné výdělečné činnosti zdravotní důvody nebo to, že přes evidenci u příslušného úřadu práce práci nesehnal, nebo jiné objektivní okolnosti, nelze nemajetnost jako důsledek absence příjmů z pracovního nebo obdobného poměru uvádět jako důvod pro osvobození od povinnosti platit soudní poplatky. Celkové zhodnocení všech okolností, které vypovídají o poměrech účastníka, se pak musí promítnout do závěru, zda účastník (vedlejší účastník) je s ohledem*

na své poměry schopen zaplatit soudní poplatky a nést další výdaje spojené s řízením, včetně nákladů spojených s poskytnutím právní pomoci (se zastoupením)“ (usnesení ze dne 25. 6. 2014, sp. zn. 30 Cdo 1589/2014, dostupné z www.nsoud.cz, aprobované usnesením Ústavního soudu ze dne 16. 11. 2015, sp. zn. IV. ÚS 3368/2015).

[13] S ohledem na uvedené je nutno souhlasit s postupem městského soudu, který v souladu s citovanou judikaturou zohlednil možnosti stěžovatele opatřit si prostředky na úhradu soudního poplatku. Argumentace stěžovatele stran nezbytnosti posuzovat pouze objektivní majetnost žadatele, nikoliv hypotetickou možnost obstarat si prostředky na zaplacení soudního poplatku, je lichá.

[14] Stěžovatel v *Prohlášení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech pro osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce* konkrétně uvedl, že nemůže uzavřít pracovněprávní vztah. Městský soud k tomu konstatoval, že je mu z jeho úřední činnosti známo (zejména ze spisového materiálu ve věci vedené pod sp. zn. 10 A 210/2016), že stěžovateli je na účet poukazováno pouze sociální kapesné ve výši 100,- Kč, a také že stěžovatel není pracovně zařazen na žádném pracovišti věznice Mírov. Od roku 2008 nepodal žádnou žádost o pracovní zařazení. Městský soud uvedl, že z uvedených podkladů nevyplývá, že by pracovní zařazení stěžovatele nebylo možné z jakýchkoliv objektivních příčin.

[15] V posuzovaném případě tedy vyšlo v řízení najevo, že důvodem absence příjmů stěžovatele nejsou objektivní okolnosti jako např. zdravotní stav či nemožnost sehnat pracovní místo, nýbrž nesouhlas se zákonnou úpravou zaměstnávání osob ve výkonu trestu odnětí svobody. Vzhledem k tomu, že stěžovatel má objektivní možnost příjmu, které však ze svého vlastního rozhodnutí nevyužívá, nelze přisvědčit tomu, že byly splněny podmínky pro osvobození od soudního poplatku. Podobnou argumentací stěžovatele se zdejší soud již opakovaně zabýval. Např. v nedávném rozsudku ze dne 26. 10. 2017, č. j. 5 As 275/2017 – 26, zdejší soud uvedl, že „*Stěžovatel v Prohlášení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech pro osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce výslovně uvedl (a v kasační stížnosti potvrdil), že nemůže uzavřít pracovněprávní vztah, neboť se na zaměstnávání vězňů nevztahuje zákoník práce ani zákon o zaměstnanosti. Vězeňská služba však potvrdila, že stěžovatel není zaměstnán z důvodu, že nepodal žádost o pracovní zařazení, přičemž Nejvyšší správní soud nemá důvod považovat toto tvrzení správního orgánu za nevěrohodné. V posuzovaném případě tedy vyšlo v řízení najevo, že důvodem absence příjmů stěžovatele nejsou objektivní okolnosti jako např. zdravotní stav či nemožnost sehnat pracovní místo, nýbrž stěžovatelův nesouhlas se současnou zákonnou úpravou zaměstnávání osob ve výkonu trestu odnětí svobody. Současně stěžovatel neuvádí žádná konkrétní porušení pracovních podmínek, která by dosahovala intenzity porušení základních práv a svobod, a vyžadovala by proto ochranu. Nejvyšší správní soud tedy v souladu s městským soudem neshledal stěžovatelem uvedené důvody nemajetnosti dostačujícími k aplikaci (ve své podstatě výjimečného) institutu individuálního osvobození od soudních poplatků. Vzhledem k tomu, že stěžovatel objektivně má možnost příjmu, které však ze svého vlastního rozhodnutí nevyužívá, nelze přisvědčit stěžovatelovu hypotetickému tvrzení, že i kdyby byl pracovně zařazen, jeho příjem by na úhradu soudních poplatků a odměny zástupce nepostačoval vzhledem k současné výši jeho dluhů.*“

[16] Od uvedených závěrů neshledal zdejší soud důvod se odchýlit a v plném rozsahu na ně odkazuje. Nejvyšší správní soud neshledal ani žádnou jinou nezákonnost či vadu, pro kterou by bylo nutno přistoupit ke zrušení usnesení městského soudu. Městský soud se řádně zabýval

majetkovými poměry stěžovatele, přičemž postupoval zcela v souladu s právní úpravou a judikaturou. Z výše uvedených důvodů nepřisvědčil soud stěžovateli ani v argumentaci poukazující na porušení zákona, resp. Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Ani stěžovatelova obecná argumentace o postupu soudů v jiných věcech, porušování jeho práv atp., nic nemění na zákonnosti nyní přezkoumávaného rozhodnutí. Obdobnou argumentací stěžovatele se jak Nejvyšší správní soud, tak i Nejvyšší soud opakovaně zabývaly a neshledaly ji důvodnou (viz např. řízení ve věcech sp. zn. 2 As 190/2017, sp. zn. 29 Cdo 1301/2013, sp. zn. 30 Cdo 3877/2014 a další obdobná řízení).

[17] S poukazem na shora uvedené důvody Nejvyšší správní soud zamítl kasační stížnost jako nedůvodnou (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

[18] Soud rozhodl o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti podle § 60 odst. 1 věty první s. ř. s. za použití § 120 s. ř. s. Stěžovatel nebyl v řízení o kasační stížnosti úspěšný, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalovanému, jemuž by jinak právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti příslušelo, soud náhradu nákladů řízení nepřiznal, protože mu v řízení o kasační stížnosti nevznikly žádné náklady nad rámec běžné úřední činnosti.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 19. prosince 2017

Mgr. David Hipšr
předseda senátu